

(משלי ל יט) נחש עלי צור. ושם נסהו, משום דכתיב וימתקו המים. דבר אחר, אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן ולהלאה חק ומשפט, שלא יהא נקדש אלא במים שנמתקו.

אמר רבי יהודה, כתיב פי מרים הם, מכאן שנינו, יש מים עכורים, ויש מים צלולים, ויש מים מתוקים, ויש מים מרים. ויצעק אל ה', למה צעק? מכאן שהיה בצער משה, אמר ליה הקדוש ברוך הוא, משה, הנחש שנהפך בסנה, עכשיו אצטרף לחקקא ליה בצור. ותרוייהו עמדו על המים המרים. ובאותה שעה נתחקק צור בנחש שהיה בו קודם, הדא הוא דכתיב, שם שם לו חק ומשפט.

בר אתא רבי אבא, שאילו קמיה, אמר להו שפיר קאמר ר' יהודה, והכי הוא. ואנא אצטרף לגלאה רזא דמלה, הא חזינא דרבי יהודה גלי לה.

אנא אמר הקדוש ברוך הוא למשה, משה, השתא במצרים היה המטה של אהרן לדחות הקש השולט על ישראל במצרים, אבל כשיצאו ממצרים, כמה מקטרגים מזומנים על ישראל, לדחותם בים, כמה מים נזדמנו אצלם. כמה מים רעים יקטרגו בהם.

באו לים, בא רהב שרו של מצרים ושל ים. אמר הקדוש ברוך הוא, משה הרם את מטה ונטה את ידך. כיון דאמר הרם את מטה, מהו ונטה את ידך? אלא הרם את מטה נגד שרו של ים. באו למרה, כמה מים מרים נזדמנו אצלם, ונצטער משה וצעק, הדא הוא דכתיב, ויצעק אל ה'.

המים. דבר אחר, אמר הקדוש ברוך הוא: מכאן ולהלאה חק ומשפט, שלא יהא נקדש אלא במים שנמתקו.

אמר רבי יהודה, כתוב פי מרים הם, מכאן שנינו, יש מים עכורים, ויש מים צלולים, ויש מים מתוקים, ויש מים מרים. ויצעק אל ה', למה צעק? מכאן שהיה בצער באותה שעה. אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, הנחש שנהפך בסנה, עכשיו צריך לחקק אותו בצור, ושניהם עמדו על המים המרים. ובאותה שעה נחקק צור בנחש שהיה בו קדם. זהו שכתוב שם שם לו חק ומשפט.

כאשר בא רבי אבא, שאילו לפניו. אמר להם, טוב אומר רבי יהודה, וכך הוא. ואני נצרך לגלות סוד הדבר, הרי ראיתי שרבי יהודה גלה אותו.

אנא, אמר הקדוש ברוך הוא למשה: משה, כעת במצרים היה המטה של אהרן לדחות הקש השולט על ישראל במצרים, אבל כשיצאו ממצרים, כמה מקטרגים מזומנים על ישראל לדחותם בים, כמה מים מרים נזדמנו אצלם. כמה מים רעים יקטרגו בהם.

באו לים - בא רהב שרו של מצרים ושל ים. אמר הקדוש-ברוך-הוא: משה, (שמות יד) הרם את מטה ונטה את ידך. כיון שאמר הרם את מטה, מהו ונטה את ידך? אלא הרם את מטה נגד שרו של ים. באו למרה - כמה מים מרים נזדמנו אצלם, ונצטער משה וצעק. זהו שכתוב ויצעק אל ה'.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, הרי לך עצה בזה, השלף

אמר ליה קודשא בריך הוא, משה, הרי לך עצה בזה, השלף המטה

אֲצֵלֶם, וַיִּתְחַקֵּק נַחֲשׁ עָלַי צוֹר שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד, וַיִּנְצְלוּ. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּזְרְהוּ ה' עֵץ. כְּמָה דְאֵת אָמֵר, (קהלת א ג) מְקוֹם שְׁיִפּוּל הָעֵץ, שֶׁהוּא עֵצָה. וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם. וְכִתִּיב שֶׁשׁ לֹא חָק וּמִשְׁפָּט, נַחֲשׁ עָלַי צוֹר. וְשֶׁשׁ נִסְהוּ, עֲטָרָהּ בְּנִסִּים. אָמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן וַלְהֵלְאָה, הָרִי לָךְ שְׁיַעֲמוּד אֲצֵל הַמַּיִם, הָרִי לָךְ שְׁיִתְקַדֵּשׁ שָׁמַי בַּמַּיִם.

בְּשִׁבְאוֹ לְאֵלִים, בָּאוּ הַמַּיִם לְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם, אָמֵר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִשֶּׁה, בְּמְקוֹם הַזֶּה אֵין צְרִיף מְטָה, הָרִי יַעֲקֹב שֶׁהוּא הָאֵילָן בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ, וְהוּא שְׁבַעִים תְּמָרִים. וְשִׁתִּים עֲשָׂרָה עֵינֹת מַיִם, שְׁנַיִם עֲשָׂר שְׁבָטִים. כְּשִׁבְעִים עֲמוּדִים, וְשְׁנַיִם עֲשָׂר שְׁבָטִים, זְכוּתָם יִגָּן עֲלֵיכֶם, בְּמְקוֹם הַזֶּה שְׁנִקְרָא אֵילָן, וְהוּא אֵלִים. כְּמָה דְאֵת אָמֵר, (ישעיה א כט) כִּי יִבְשׁוּ מְאֵילִים אֲשֶׁר חֲמַדְתֶּם.

מִיָּד וַיִּחַנּוּ שֶׁשׁ עַל הַמַּיִם, מִשְׁמַע דְּכְּתִיב עַל הַמַּיִם, וּמִשְׁמַע דְּכְּתִיב, שֶׁשׁ לֹא, וְלֹא בְּמְקוֹם אַחֵר. וְשֶׁשׁ שְׁלֹטוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַמַּיִם, וְלֹא הוּצָרָהּ הַמְטָה. מִכָּאֵן וַלְהֵלְאָה אֲצֵטְרִיף הַמְטָה בְּנַחֲשׁ עָלַי צוֹר, אֲצֵל הַמַּיִם.

בָּאוּ לְחֹרֵב, בָּאוּ הַמַּיִם לְקַטְרֵג, אָמֵר לִיָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהִכִּיתָ בַּצּוֹר, הַמְטָה אֲצֵטְרִיף הָכָא, וְהִכִּיתָ לְאֵלוֹ בְּאוֹתוֹ צוֹר, וְלֹא בְּנַחֲשׁ. אָמֵר מִשֶּׁה, יִתִּיר אֲצֵטְרִיף הָכָא, אֲנָא חֲמֵי מַיִם דְּבָעוּ לְשִׁטְפָא. אֲמַאי, הַנְּנִי עֲלִימָד לְפָנֶיךָ שֶׁשׁ עַל הַצּוֹר וְהִכִּיתָ בַּצּוֹר.

אָמֵר לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִשֶּׁה, עֲדִיין בְּמַרְיָבָה עֲתִידִים הַמַּיִם לְקַטְרֵג יוֹתֵר, שֶׁהֵם מַיִם עֲכוּרִים רְעִים וַזְדוּנִים, וַיִּזְדוּגוּ בָהֶם בְּיִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּי לְעֵינֵיהוֹן, וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה אֲצֵטְרִיף הַמְטָה, וְתִתִּיר עֲלֵיהֶם הַנַּחֲשׁ בְּגִלּוּי

הַמְטָה אֲצֵלֶם, וַיִּתְחַקֵּק נַחֲשׁ עָלַי צוֹר שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד, וַיִּנְצְלוּ. זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיִּזְרְהוּ ה' עֵץ, כְּמוֹ שְׁנֵי אָמֵר (קהלת יא) מְקוֹם שְׁיִפּוּל הָעֵץ, שֶׁהוּא עֵצָה. וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם. וְכִתוּב שֶׁשׁ לֹא חָק וּמִשְׁפָּט, נַחֲשׁ עָלַי צוֹר. וְשֶׁשׁ נִסְהוּ - עֲטָרָהּ בְּנִסִּים. אָמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִכָּאֵן וַלְהֵלְאָה, הָרִי לָךְ שְׁיַעֲמוּד אֲצֵל הַמַּיִם, הָרִי לָךְ שְׁיִתְקַדֵּשׁ שָׁמַי בַּמַּיִם.

בְּשִׁבְאוֹ לְאֵלִים, בָּאוּ הַמַּיִם לְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם. אָמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִשֶּׁה, בְּמְקוֹם הַזֶּה אֵין צְרִיף מְטָה, הָרִי יַעֲקֹב, שֶׁהוּא הָאֵילָן בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ, וְהוּא שְׁבַעִים תְּמָרִים. וְשִׁתִּים עֲשָׂרָה עֵינֹת מַיִם - שְׁנַיִם עֲשָׂר שְׁבָטִים כְּשִׁבְעִים עֲמוּדִים, וְשְׁנַיִם עֲשָׂר שְׁבָטִים, זְכוּתָם יִגָּן עֲלֵיכֶם בְּמְקוֹם הַזֶּה שְׁנִקְרָא אֵילָן, וְהוּא אֵלִים, כְּמוֹ שְׁנֵי אָמֵר (ישעיה א) כִּי יִבְשׁוּ מְאֵילִים אֲשֶׁר חֲמַדְתֶּם.

מִיָּד - וַיִּחַנּוּ שֶׁשׁ עַל הַמַּיִם, מִשְׁמַע שְׁכַתוּב עַל הַמַּיִם, וּמִשְׁמַע שְׁכַתוּב שֶׁשׁ לֹא, וְלֹא בְּמְקוֹם אַחֵר. וְשֶׁשׁ שְׁלֹטוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַמַּיִם, וְלֹא הוּצָרָהּ הַמְטָה. מִכָּאֵן וַלְהֵלְאָה נְצָרָהּ הַמְטָה בְּנַחֲשׁ עָלַי צוֹר אֲצֵל הַמַּיִם.

בָּאוּ לְחֹרֵב - בָּאוּ הַמַּיִם לְקַטְרֵג. אָמֵר לֹא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: וְהִכִּיתָ בַּצּוֹר, הַמְטָה אֲצֵטְרִיף הָכָא, וְהִכִּיתָ לְאֵלוֹ בְּאוֹתוֹ צוֹר, וְלֹא בְּנַחֲשׁ. אָמֵר מִשֶּׁה, יוֹתֵר צְרִיף כָּאֵן, אֲנִי רוּאָה מַיִם שְׂרָצוּ לְשִׁטְףָא. לְמָה? הַנְּנִי עֲמַד לְפָנֶיךָ שֶׁשׁ עַל הַצּוֹר [בְּחֹרֵב] וְהִכִּיתָ בַּצּוֹר.

אָמֵר לֹא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשֶּׁה: עֲדִין בְּמַרְיָבָה עֲתִידִים הַמַּיִם לְקַטְרֵג יוֹתֵר, שֶׁהֵם מַיִם עֲכוּרִים רְעִים וַזְדוּנִים, וַיִּזְדוּגוּ בָהֶם בְּיִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּי לְעֵינֵיהֶם, וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה נְצָרָהּ הַמְטָה,

ותתיר עליהם הנחש בגלוי לעיניהם, ויתקדש שמי. זהו שכתוב (במדבר כז) להקדישני במים לעיניהם. מהו לעיניהם? בגלוי. פדבר שנזדווגו בהם בגלוי.

בא וראה, כף ראה דוד, שכתוב (תהלים קכד) לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם - זה פרעה. אזי עבר על נפשנו המים הזדונים - כמו שאמרנו. וכתוב (שם) נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים וגו'. אמר רבי אבא, מה ראה משה באותה שעה שלא עשה בנחש? אלא ישראל היו דוחקים למשה תנה לנו מים. נתיעץ משה ואמר: הקדוש ברוך הוא אמר לי לעמד בנחש, ואני רואה שאין גזרה לנחש במים, שאין יכלתו אלא בעפר, שכתוב (בראשית ג) ועפר תאכל כל ימי חיך. משמע שעפר יאכל וישמיד כל ימיו, אבל במים לא. וישראל דוחקים אותי, ואף על גב שיעשה נס, לא יעשה במקום זה, אלא כשנחנק, נחנק בעפר ולא במים, שכתוב (שמות ד) וישלכוהו ארצה ויהי לנחש. וצור נחנק בזה, במים, במרה, וכבר עשה נס. טוב שאעשה בזה, שנעשה נס אחר. מיד - ויף את הסלע במטהו פעמים. אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, יען לא האמנתם בי להקדישני, שחשבתם שלא יכול הנחש במים, לכן לא תביאו. (ומטר אשר הכית בו את הזאור כו, מה הטעם? משום שמחנק בנסים היה, והשם הקדוש העליון רשום בו).

פרשת יתרו

אנכי ה' אלהיך (שמות כ), בפסוק הזה שאל רבי ייסא, הקטן שמן החברים, מרבי שמעון בן יוחאי, ואמר לו, יש לי לשאל שאלה אחת ממך ומשבש לי בלבי, ואני פוחד מלשאל ממך, ואמרתי, אם נשאל - פוחד אני שמא

לעיניהם, ויתקדש שמי. הדיא הוא דכתיב, (במדבר כז יד) להקדישני במים לעיניהם. מהו לעיניהם. בגלוי. פדבר שנזדווגו בהם בגלוי. תא חזי, הכי חמא דוד, דכתיב (תהלים קכד א) לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם, זה פרעה. אזי עבר על נפשנו המים הזדונים, פדאמרינן. וכתוב (שם קכד ד) נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים וגו'.

אמר רבי אבא, מה ראה משה באותה שעה, שלא עשה בנחש. אלא ישראל היו דוחקים למשה תנה לנו מים, נתיעץ משה ואמר, קודשא בריך הוא אמר לי לעמוד בנחש, ואנא חמי דאין גזירה לנחש במים, דאין יכולתו אלא בעפר, דכתיב (בראשית ג יד) ועפר תאכל כל ימי חיך, משמע דעפרא ייכול וישיצי כל יומיו, אבל במיא לא. וישראל דחוקין לי, ואף על גב דיעביד ניסא, לא יעביד באתר דא, אלא כד אתחנק, אתחנק בעפרא, ולא במיא. דכתיב (שמות ד ג) וישליכוהו ארצה ויהי לנחש. וצור בדא אתחנק, במיא, במרה, וכבר עבד ניסא. טב דאעביד בהאי, דאתעביד ניסא אחרא. מיד ויף את הסלע במטהו פעמים, אמר ליה קודשא בריך הוא, משה יען לא האמנתם בי להקדישני, דחשבתון דלא יכיל נחש במים, לכן לא תביאו. (ומטר אשר הכית בו את הזאור כו, מאי טעמא משום דמחנק בנסין הוה ושמא קרישא עלאה רשימא ביה).

פרשת יתרו

אנכי ה' אלהיך, בהאי פסוקא שאל רבי ייסא זעירא דמן חברייא מרבי שמעון בן יוחאי, ואמר ליה, אית לי למשאל שאילתא חדא מינך, ומשבש לי בלבאי, ואנא דחיל אחת ממך ומשבש לי בלבי, ואני פוחד מלשאל ממך, ואמרתי, אם נשאל - פוחד אני שמא